

Uitgelezen

Het cultureel regiem

Rudi Laermans, Het cultureel regiem. Cultuur en beleid in Vlaanderen.

2002 Uitgeverij Lannoo en het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

Fred D'Hont

Eind 1999 gaf minister van Bert Anciaux via de administratie Cultuur een opdracht aan het Centrum voor Cultuursociologie van de K.U.Leuven. Het cultuurbeleid diende doorgelicht. 'Waar ging het geld naar toe? Wat waren sterktes en zwaktes van het cultuurbeleid? Waren er bijstellingen nodig?', waren enkele van de voorkomende vragen.

Resultaat was een wetenschappelijk rapport *Het Vlaams cultureel regiem*. Een rapport dat u kan downloaden van de website van de administratie cultuur (www.vlaanderen.be). Voorliggend boek is een essay van de hand van K.U.Leuven-hoogleraar sociologie en cultuursociologie Laermans op basis van de voornaamste inzichten van het onderzoeksrapport.

In een aanhef geeft Laermans aan dat zijn onderzoeksrapport en essay zich beperkt tot het Vlaamse cultuurbeleid zonder het jeugdwerk, alhoewel deze sector ressorteert onder het cultuurbeleid. Dit is een belangrijke restrictie.

Het essay bestaat uit drie delen.

In een eerste deel 'Allemaal interpretatie' gaat Laermans in op de basisbegrippen 'cultuur en cultuurbeleid'. Tevens staat de auteur stil bij de problematiek van de 'legitimering' van het huidige beleid. Vooral de spanning tussen 'aanbodsbewaking' en 'vraagverhoging' wordt hierin behandeld.

De steeds weerkerende vraag voor het uitgangspunt van een cultuurbeleid, met name wat gedefinieerd wordt als cultuur, kon niet ontbreken. Cultuur wordt, op basis van enkele andere auteurwetenschappers, door Laermans gedefinieerd in zijn brede betekenis van 'interpretatie of betekenisgeving'. Cultureel handelen staat dan voor de actieve betekenis. Cultuur in de passieve betekenis, is dan een 'sociaal gedeeld tekenfonds of -repertoire dat culturele praktijken mogelijk maakt'.

Een definiëring is één zaak. Een beleid voeren een andere. Beleid impliceert keuzes en is in wezen dus selectief. Zeker in een sector als 'cultuur' kan dit tot verwoede discussies leiden. Door bepaalde zaken te subsidiëren en andere niet, spreekt het beleid, of het dat nu 'wil of niet', een waardering uit. Dit brengt Laermans bij de problematiek van de legitimiteit van het cultuurbeleid. Mede ingegeven vanuit een korte historische duiding, behandelt de auteur een aantal belangrijke vraagstukken, zoals dat van het publieksbereik of de cultuurparticipatie en de problematiek van 'spreiding' (horizontaal of verticaal). Vragen die van alle tijden zijn geweest en dus ook van deze tijd. Laermans linkt dit ook aan de spanning tussen korte- en langtermijnpolitiek, ook in een cultuurbeleid. Vandaag wordt het beleid niet alleen vanuit deze 'klassieke vraagstukken' gestuurd maar zijn ook nieuwe elementen hun intrede gaan doen. Laermans heeft het hier over 'het trio kwaliteit-pluriformiteit-vernieuwing'.

In deel twee 'Cultuur in verandering' staat Laermans stil bij wat hij noemt 'lopende sociaal-culturele ontwikkelingen'. Zowel verschuivingen bij de cultuurparticipatie als bij cultuurparticipatie worden onder de loep genomen. Laermans grijpt hierin ondermeer terug naar het belang van sociale verschillen als verklaringsredenen om verschillen in cultuurparticipatie te duiden. De Franse cultuursocioloog Pierre Bourdieu komt hierbij uitgebreid aan bod.

Ook het onderscheid tussen cultuurprofessionals en leken wordt behandeld. Inzake kunst spreekt Laermans over een ongelijke kunstdeelname, wat zo stelt hij, niet moet verwonderen in het licht van vorige invalshoeken. Verder gaat Laermans nog in op een aantal maatschappelijke evoluties die van invloed zijn op cultuurparticipatie: individualisering, consumentisme, het probleem van de 'tijd' in onze

samenleving en mediatisering. In een laatste onderdeel focust de auteur op het feit van de multiculturele en vergrijzende samenleving.

Deel 3 wordt gedomineerd door de 'bestuursblik', zo stelt Laermans. Op welke manier 'interveniert en reguleert' de Vlaamse cultuuroverheid. Vertrekkende vanuit de vaststelling van een gedifferentieerde samenleving, behandelt cultuursocioloog Laermans het probleem van de sturingscapaciteit van de overheid en de planbaarheid van cultuur. Dit leidt ook tot reflecties op het cultuurpact en cultuurdecreten en de maatschappelijke kost hiervan. Ook actuele knelpunten zoals het belang van kennisgebaseerde beleidsvoering en een uitweiding over het cultureel adviesstelsel komen aan bod. De laatste drie paragrafen zijn sectoraal ingekleurd. Het Vlaams kunstregiem en de evolutie naar een erfgoedbeleid komen aan bod, evenals de evolutie binnen het sociaal-cultureel werk van een eerder kwantitatieve naar kwalitatieve sturing.

Met *Het cultureel Regiem* schreef Laermans een interessant en aanbevelenswaardig boek voor wie geïnteresseerd of betrokken is in cultuurbeleid. Het schetst een goed beeld van de eerder klassieke vraagstukken waar een cultuurbeleid mee te kampen heeft, alsook de actuele uitdagingen van het cultuurbeleid en hoe de huidige regering en cultuurminister(s) daar invulling aan geven.